

In dit werk geeft hij 'n doorsnee van de huidige grind- en lössgroeve „Belvédère”, alsmede van 't Bosscherveld, vlak tegenover deze groeve.

't Bosscherveld bestaat daar, behalve uit humusgrond, zegt hij, uit:

a. verplaatst leem waarin landmollusken; ter dikte van 1,50—2 M.;

b. witachtige kalkrijke klei, met land- en watermollusken; ter dikte van 0,50—0,75 M.;

c. grijze kalkrijke klei, plaatselijk blauwachtig (vivianiet! J. Cr.) naar de basis toe fijn zanderig grijs, waarin watermollusken, beenderen van herten, olifanten, runderen, varkens, paarden; ter dikte van 0,50—0,80 M.;

d. grijs zand, plaatselijk rood door ijzeroxyde, waarin overblijfselen van hout van eiken en hazelnoten en eikels zelf. Er komen menschen- en dierenknooken in voor, hertengeweiën, alsmede voorwerpen voor huiselijk gebruik; ter dikte van 0,30—0,40 M.;

e. Alluviaal grind ter dikte van een noot tot een ei, in de bovenlaag vermengd met grijs kwartsrijk zand, plaatselijk banken van ijzeroxyde bevattende, terwijl soms 't grind door dit ijzeroxyde is aaneengebakken. Er zitten beenderen van menschen en van dieren in en weer voorwerpen voor huiselijk gebruik zooals potten van zeer primitieven aard, alsmede hertengeweiën, welke door den mensch bewerkt zijn; ter dikte van 3—4 c.M.

We hebben 't genoegen gehad onlangs deze plaats terug te vinden.

Dankbaar maken we melding van 't feit, dat de Directie van „Belvédère” ons welwillend behulpzaam was bij ons onderzoek en daarvoor opgravingen liet doen. Wij konden constateeren dat de gegevens van Ubaghs over 't algemeen zeer juist zijn.

Wat aangaat de lagen b en c zou er omtrent haar samenstelling wellicht te discussieeren vallen, alsmede over 't „alluviale” grind uit laag e. (Wij houden 't eerder voor diluviaal). Ubaghs vond destijds in deze lagen 25 verschillende land- en watermollusken.

Met zekerheid hebben wij er daarvan nu al is teruggevonden.

Behalve 4 nog niet gedetermineerde soorten zijn 't: *Helix nemoralis* Müll; *Helix hortensis* Müll; *Helix fruticum* Müll; *Helix ericetorum* Müll; *Helix hispida* L.; *Patula rotunda* Müll; *Linnaea ovata* Drap; *Linnaea stagnalis* L.; *Succinea Pfeifferi* Rosm.; *Bythinia tentaculata* L.; *Sphaerium rivicola* Leach; *Ancylus fluviatilis* Müll; *Neritina fluviatilis* L.; *Unio batavus* M. et R.

Naast een groot aantal nog niet gedetermineerde beenderen verzamelden wij een kaak met tanden van een hert, een tand van een varken en van een paard.

Als straks 't Museum gerestaureerd is stellen we ons voor daarin 'n heel aparte afdeling onder te brengen van 't op natuurhistorisch gebied zoo merkwaardige Bosscherveld.

Zoo'n zelfde afzonderlijke afdeling verdient niet minder.

III. „Belvédère”.

„Belvédère” is in de literatuur maar weinig of niet bekend. Vondsten daar vroeger al gedaan, staan vermeld uit „de groeve Baeten en Laliu” of alleen „Laliu” veelal ook als plaats gehad hebbende onder Caberg en Smeermaas.

De heeren Baeten en Laliu waren destijds directeurs der löss- grind- en mergelgroeve, welke teitelijk „Belvédère” heet. „Bevedère” ligt ononder de parochie Caberg, eene wijk der gemeente Oud-Vroenhoven en heet met Smeermaas, een Belgisch dorp vlak in de buurt, niets te maken.

Dit om verwarring te voorkomen en aan de plaats den naam te geven, welke haar toekomt.

„Bevedère” is voor geologen en palaeontologen 'n eenige, 'n klassieke plek, waaraan een bezoek door liefhebbers, niet genoeg kan aanbevolen worden.

Geen terrein in heel 't land is meer geschikt voor geologische studies dan wel „Belvédère”.

Massa's merkwaardige diluviale vondsten hebben hier plaats gehad.

De meeste dier vondsten zijn jammer genoeg naar wijd en zijd verspreid en terecht gekomen in binnen- en buitenlandse musea. Gelukkig is ons museum, weer dank der Directie, thans in 't bezit van enkele kostbare voorwerpen in „Belvédère” gevonden.

Zoo kregen we o.a. in den laatsten tijd 't fragment van schedel en kaak (waarin drie tanden) van een *Elanoceros*, een stuk slagtaand van 'n *Elanomouth*, een mooi stuk hertengewei, terwijl de steenen van allerlei soort, waarin de meest verscheiden overblijfsels van diertjes aard in de groeve „Bevedère” gevonden, legio zijn.

Als we eenmaal in staat zijn 'n catalogus van 't museum uit te geven zal 'n groot gedeelte daarvan ingenomen worden door 'n lange, zeer lange lijst der Bevedèrische vondsten.

'n Beetje Westwaarts van de al lang bestaande groeve „belvédère”, vlak achter de fabriek van den zelfden naam, is men sinds ettelijke weken begonnen met 'n nieuwe leem- en lössontginning.

Leze ontginning belooft voor 't Museum allerbangrijkst te worden.

tot nog toe hebben de afgravingen hier plaats in lössachtig heiligeem. Benevens tal van nog te determineeren beenderen kwam er op 'n diepte van 4,50 M. onder de oppervlakte een mooi hertengewei uit te voorschijn.

Waar de Directie belangloos 'n premie geeft aan den werkman, die iets vindt, geschikt om in ons Museum te worden ondergebracht, hebben we alle hoop dat haar lofwaardige pogingen om 't Natuurhistorisch Museum te Maastricht meer en meer interessant te maken, niet zonder succes zullen blijven.

JOS. CREMERS.

TWEE MOOIE VONDSTEN OP EEN NAMIDDAG.

De namiddag van 4 Aug. II. heeft veel goedge maakt, wat door het ongunstige weer in Juli bedorven is.

Een zeldzaam kevertje en een nog zeldzamer vlieg kwamen mij schadeloos stellen voor zoovele mislukte pogingen, om in de totaal verregende anders zoo vruchtbare Juli-weken toch nog iets goeds te vangen.

Ofschoon het weer ook thans volstrekt niet schitterend was — tenminste voor mijn vliegennetje

weinig buit beloofde — besloten wij, mijn vriend P. Dr. J. Assmuth en ik er een kleine excursie op te wagen. Ze begon alwaar met een teleurstelling, en wel met een voor Zuid-Limburg onder de tegenwoordige omstandigheden typische! We zouden het terrein tusschen Stadbroek en de Duitse grens, het zoogenaamde „witshout” bezoeken, een groote, erg verwaarloosde wilgenaanplanting, rijk aan groote en kleine lievelingen der wijde Fauna en Flora en voor mij vol van herinneringen aan entomologische emoties. Daar immers was niet, waar ik enkele jaren geleden, op 't einde van November een verlaten wespennest opgravende, negen exemplaren van *Chionea lutescens* te voorschijn haalde, een ongeveugelde spinachtige mug, even merkwaardig om haar hooge zeldzaamheid als om haar vreemde gedaante en zonderlinge levenswijze. Het diertje wordt namelijk uitsluitend in den winter, gewoonlijk op versch gevallen sneeuw loopende, aangetroffen. Alpengletschers, de sneeuwvlakten van Finland, de Hoohe Tatra in de Karpathen zijn de „gewone” vindplaatsen der soorten van het geslacht *Chionea*. En daarbij kwam nu ook het „witshout” bij Stadbroek! Wat was dat een verrassing! Met die negen beestjes in mijn zak was ik den koning te rijk af. Ook mooie boktorren heb ik tusschen de wilgen gevonden; *Aromia moschata* is er zoo veelvuldig dat ge in Juli zijn geur overal waarneemt waar ge het „witshout” binnendringt. Langs de greppels, die de geheele aanplanting in evenwijdige lijnen doorsnijden, liggen talrijke nesten van *Lasius* (pardon, *Acanthomyops* had ik volgens de prioriteitswetten moeten zeggen!) *niger* en *flavus* en in hunne nabijheid verschakte ik in 1915 het eerste Nederlandsche exemplaar van *Pseudacteon formicarum*. — Dus daar zouden we naar toe. Maar wat was dat? Een hoog bord was er opgericht: „Verboden toegang.” En waar was het witshout? Het had daarachter moeten liggen maar — het bestond niet meer. Een kale vlakte wemelde van werklieden, die bezig waren, de laatste boomstompen uit den grond te halen. Fuit lium — een der mooiste vangterreinen naar de..... Negentig arbeiderswoningen zullen daar binnenkort vrijzjen. Ook het in de buurt gelegen broek, waar P. Heselhaus 1910—12 zijn mooie onderzoekingen van molennesten verrichtte is met denzelfden ondergang bedreigd.

Droevig gestemd richtten wij onze schreden naar de „Zwijnsweide” in de hoop daar tenminste een of ander mierennest te vinden. We waren nog niet ver den molen van Roefs voorbij toen een paar naast den weg gelegen *flavus* en *niger*-nesten ons tot onderzoek uitnoodigden. P. Assmuth hurkte bij een *niger*-nest neer en staarde met taai geduld op het hoopje zand en aarde, dat de mieren als een koepeltje boven haar onderaardsche schuilplaats hadden opgebouwd. Maar rustig wachten, tot dat er „iets” over het gezichtsveld kruipt”; dat is bij zulke aardnesten de eenige methode om mierengasten te vinden. Al een kwartier hadden we aldus op de loer gelegen, toen plotseling een 2 m.m. lang rood kevertje even aan de oppervlakte kwam om spoedig weer onder het zand te schuilen. Maar het oogenblikje van nieuwsgierigheid was zijn verderf. Even later verhuisde het naar een vangbuisje en.... wat was het? Een Pselaphide natuurlijk, en wel — wie zou dat gedacht hebben! — een *Claviger testaceus*, het geelrode knotskevertje!

Claviger testaceus is geen „faunae nova species”

geen nieuwelings in Zuid-Limburg, en toch is die vondst te Sittard hoogst verrassend. Tot nu toe werd het knotskevertje alleen in het uiterste Zuiden van Limburg, in de Maasvallei bij Maastricht, in het Geul- en Jekerdal waargenomen. Daar is het in de nesten van *Lasius flavus* niet zeldzaam. Op de heuvelen van Schin-op-Geul tot Houthem, op den St. Pieter- en Cannerberg heb ik van 1898 tot 1910 honderden gevonden. Maar nooit heeft iemand het knotskevertje ten Noorden van het Geuldal aangetroffen, en het was dan ook de overtuiging van alle mierenkenners hier in 't land, dat *Claviger testaceus* buiten de krijtzone niet voorkomt.

Zeer merkwaardig is het ook, dat het Sittardsche exemplaar niet in gezelschap van den gewonen gastheer, *Lasius flavus*, maar bij de bruinzwarte wegmier, *L. niger*, gevonden werd. Volgens Wasman leeft *Claviger testaceus* hoofdzakelijk bij de gele weidemier (*Lasius flavus*) en verhuist naar de nesten der bruinzwarte wegmier alleen in zulke streken, waar hij bij *flavus* overvloedig voorkomt. Dit nu is in de omstreken van Sittard zeker niet het geval; anders zou ik het diertje al lang gevonden hebben.

Overigens hebben we hier weer een mooi voorbeeld voor het feit, dat het jaren, ja tientallen van jaren kan duren, voor iemand de myrmecophilen-fauna van zijn woonplaats volledig zal leeren kennen. Wasman heeft in zijn werk „Zur Kenntnis der Ameisen- und Ameisengäste von Luxemburg” het eerst hierop gewezen. „In der vom mir gründlich durchforschten Umgegend von Exaten, zegt hij p. 2, hatte ich vierzehn Jahre lang den myrmecophilen Pselaphiden *Chennium bituberculatum* niemals angetroffen. Erst in den Jahren 1898—99 gelang es mir, ihn in einer Reihe von Kolonien der Rasenameise (*Tetramorium caespitum*) zu finden, bei welcher ich ihn so lange vergeblich gesucht hatte. Aehnlich erging es Herrn V. Ferrant und nur bezüglich des kleinen gelben Keulenkäfers *Claviger testaceus*. Schon seit mehr als 10 Jahren hatte ihn Herr Ferrant in verschiedenen Gegenden des Luxemburger Landes bei *L. flavus* ohne Erfolg gesucht... Schon glaubten wir, jener Gast fehle bei uns: da entdeckte ihn P. H. Kohl, jetzt Missionär am Congo, im Frühling 1901 in einem *flavus*-Nest bei Siechenhof. Seither fanden wir ihn dort in mehreren Nestern zahlreich, aber nur an dieser einzigen Oertlichkeit.”

De Z.Eerw. P. Kohl, die het knotskevertje in Luxemburg ontdekte, heeft ook te Sittard veel naar dezen beroemden mierengast gezocht maar tevergeefs. Daarentegen is het hem gelukt, hier verschillende andere zeldzaamheden te vinden, zooals onze lezers wel weten b.v. het eerste nest van de reuzenmier *Camponotus ligniperda*, en bij *Lasius umbratus* 1 exemplaar van *Claviger longicornis*, bij *F. rufibarbis* het eerste voorwerp van *Platyphora lubbocki*. De tweede vondst in den gelukkigen namiddag van 4 Aug. l.l. betrof een voor de Nederlandsche fauna nieuwe Phoride, nl. *Aphiochaeta posticata* Strobl. Van dit prachtig gekleurde vliegje zijn slechts exemplaren bekend uit Spanje, Bosnië en Stiermarken; ik ben echter overtuigd, dat ook de uit Engeland beschreven *A. flavicauda* Wood niets anders is dan *posticata*. Strobl heeft het ♂ niet waargenomen, Wood vermeldt alleen de vangst van 1 exemplaar. Het door mij buitgemaakte mannetje is dus het tweede, dat ooit gevonden werd. H. SCHMITZ, S. J.